

Współczesna Gospodarka

Contemporary Economy
Electronic Scientific Journal
[Współczesna Gospodarka \(ug.edu.pl\)](http://Współczesna.Gospodarka.ug.edu.pl)

Vol. 18 Issue 1 (2024) 15-26
ISSN2082-677X
DOI [10.26881/wg.2024.1.02](https://doi.org/10.26881/wg.2024.1.02)

FREKWENCJA WYBORCZA JAKO MIARA KAPITAŁU SPOŁECZNEGO I JEJ WPŁYW NA ROZWÓJ GOSPODARCZY KRAJÓW NORDYCKICH

Leszek Leśniewski

Streszczenie

Cel. Ocena stopnia zróżnicowania wpływu frekwencji wyborczej – jednego z mierników kapitału społecznego – na stabilność rozwoju gospodarczego krajów nordyckich.

Metoda. W artykule przyjęto perspektywę regionalną – nordycką – analizując implikacje frekwencji wyborczej dla rozwoju gospodarczego Danii, Finlandii, Islandii, Norwegii i Szwecji. Metody badawcze przyjęte w artykule to analiza literatury przedmiotu, statystyczna analiza porównawcza oraz analiza przypadku.

Wyniki. Przeprowadzona analiza potwierdziła, że spośród badanych krajów największe zróżnicowanie odnoszące się do dochodu narodowego wystąpiło w przypadku Islandii i Finlandii, natomiast mniejsze w przypadku Danii i Norwegii, a najmniejsze w przypadku Szwecji. Otrzymane wyniki pozwoliły potwierdzić, że zróżnicowanie pomiędzy badanymi krajami nie występuje po stronie frekwencji wyborczej. Potwierdzono, że kapitał społeczny staje się ważnym narzędziem, pozwalającym na badanie sytuacji społeczno-gospodarczej, niemożliwej do wykazania za pomocą innych metod badawczych, w tym przypadku opierającej się na frekwencji wyborczej.

Słowa kluczowe: kraje nordyckie, kapitał społeczny, frekwencja wyborcza, rozwój gospodarczy

Klasyfikacja JEL: A13, O11, O52

Wstęp

Kapitał społeczny jest pojęciem stosunkowo nowym w naukach ekonomicznych¹. W ostatnich latach wskazuje się, że sieci relacji międzyspołecznych stanowią istotny zasób zarówno dla poszczególnej jednostki, ogółu społeczeństwa oraz gospodarek, ponieważ zapewniają im wsparcie oraz ułatwiają wspólne działanie. Wraz z upowszechnieniem koncepcji kapitału społecznego wzrosła liczba przeprowadzanych badań na jego temat. Badania skupiają się w pierwszej kolejności na definiowaniu tego pojęcia. W mniejszym stopniu natomiast na jego pomiarze oraz wpływie na rozwój gospodarczy. Tego typu prace prezentowane są głównie przez organizacje międzynarodowe m.in. *World Bank*, *Organisation for Economic Co-operation and Development*. Z tego względu w artykule przyjęto perspektywę regionalną – nordycką² – analizując implikacje frekwencji wyborczej dla rozwoju gospodarczego Danii, Finlandii, Islandii, Norwegii i Szwecji.

Celem artykułu jest ocena stopnia zróżnicowania wpływu frekwencji wyborczej – jednego z mierników kapitału społecznego – na stabilność rozwoju gospodarczego krajów nordyckich.

W artykule przyjęto tezę: wysoka i stabilna frekwencja wyborcza w krajach nordyckich w istotny sposób determinowała wysoki i stabilny rozwój gospodarczy tych krajów w latach 2000-2022.

W pierwszej części artykułu dokonano przeglądu literatury przedmiotu na temat koncepcji kapitału społecznego. Druga część prezentuje wyniki z analizy wybranych danych makroekonomicznych krajów nordyckich w latach 2000-2022. W części trzeciej, na podstawie analizy porównawczej zróżnicowania rozkładu, przedstawiono frekwencję wyborczą do parlamentów narodowych (nordyckich).

1. Koncepcje kapitału społecznego

Kapitał społeczny to pojęcie bardzo szerokie, interdyscyplinarne, obejmujące kwestie ekonomiczne, społeczne, psychologiczne, medyczne i polityczne. Jest ono z pogranicza przede wszystkim ekonomii i socjologii, ale zarazem zyskuje coraz większą przestrzeń także w innych naukach, w tym demografii i geografii (Mączyńska 2023).

Klasyczna ekonomia wyraźnie wskazuje trzy główne czynniki produkcji: pracę, ziemię i kapitał. Przy czym kapitał, w tym znaczeniu, jest rozumiany jako dobra finansowe lub materialne, którymi można dysponować, prowadząc działania przynoszące dochód. Z kolei neoklasyccy ekonomiści zwracali uwagę, że produktywność społeczeństwa nie zależy wyłącznie od wielkości dostępnego kapitału w ujęciu ekonomicznym. W literaturze przedmiotu zaczęły pojawiać się koncepcje związane kapitałem społecznym. Uzupełniono dotychczasowe modele wzrostu gospodarczego o informacje opisujące zagadnienia związane ze strukturą społeczną, a także wartościami charakteryzującymi badaną społeczność (Blanchard 2011; Burda, Wyplosz 2012; Nordhaus, Samuelson 2012).

W rozważaniach nad wpływem kapitału społecznego na wzrost gospodarczy istotne jest prawidłowe jego zdefiniowanie. Przegląd najbardziej reprezentatywnych definicji wskazuje, że:

- Kapitał społeczny to dobro publiczne, odnoszące się do takich cech organizacji społeczeństwa, jak zaufanie, normy i powiązania, które mogą zwiększyć sprawność społeczeństwa ułatwiając skoordynowane działania (Coleman 1990).
- Kapitał społeczny to zestaw nieformalnych wartości i norm etycznych wspólnych dla członków określonej grupy i umożliwiających im skuteczne współdziałanie (Fukuyama 1997).

¹ Por. m.in. z Nishibe i Kiyokawa (1971).

² Por. m.in. z Leśniewski (2019).

- Kapitał społeczny to cechy organizacji społecznych, sieci, układów, jednostek lub gospodarstw domowych oraz powiązanych z nimi norm i wartości, które kreują efekty zewnętrzne dla całej wspólnoty (Putnam 2001).
- Kapitał społeczny to postawy i wartości, które kierują relacjami między ludźmi i przyczyniają się do wzrostu gospodarczego (World Bank 2002).
- Kapitał społeczny to zbiór rzeczywistych i potencjalnych zasobów, jakie związane są z posiadaniem trwałej sieci mniej lub bardziej zinstytucjonalizowanych związków wspartych na wzajemnej znajomości i uznaniu (Bourdieu 2005).

Z jednej strony kapitał społeczny w ujęciu polityczno-ekonomicznym postrzegany jest jako skuteczne narzędzie polityki społecznej i gospodarczej, którego zastosowanie nie generuje dużych kosztów. Z drugiej zaś, jest przedmiotem krytyki, ze względu na trudności w wycenie wartości tego kapitału i inwestycji w niego oraz w oszacowaniu jego realnego wpływu na gospodarkę. Dodatkowo nie określa się czym kapitał społeczny dokładnie jest, lecz zaledwie wskazuje się, do czego się on jedynie odnosi. Ważne jest wykazanie czemu kapitał społeczny służy oraz jakie niesie ze sobą korzyści. Problematicznym może okazać się jednak podejście, że kapitał społeczny jest tylko zagadnieniem pośrednim do uzyskania pożytku z zasobów identyfikujących go z kapitałem ekonomicznym. Należy zatem w odpowiedni sposób określić zasoby osiągnięte dzięki kapitałowi społecznemu (Trigilia 2001; Sabatini 2009; Działek 2011).

Z przeglądu literatury przedmiotu, wynika że nie ma utartych zasad odnośnie pomiaru kapitału społecznego. Trudno jest dokonać pomiaru zaufania, zaangażowania, norm społecznych lub prawdomówności. Można natomiast badać te czynniki pośrednio wykorzystując składowe wyrażające ich istnienie³. W analizie zjawiska, jakim jest kapitał społeczny A. Portes zaleca zastosowanie toku postępowania (Portes 2000):

- oddzielenie pojęcia, w ujęciu teoretycznym i empirycznym, od jego oczekiwanych skutków,
- wprowadzenie kontroli tak, aby istnienie kapitału społecznego było znane wcześniej niż rezultaty, jakie ma on przynosić,
- identyfikacja czynników, które mogą wyjaśniać istnienie kapitału społecznego i jego oczekiwanych skutków,
- poznanie ujęcia historycznego kapitału społecznego danej społeczności w systematyczny sposób.

Jedno z podejść pomiaru proponuje Organizacja Narodów Zjednoczonych. Na podstawie badań ankietowych⁴ analizuje kwestie dotyczące: klimatu społecznego (ang. *social climate*), zaufania międzyludzkiego (ang. *interpersonal trust*), zgody na osobiste wyrzeczenia, aby finansować dobra publiczne (ang. *accepting austerity measures*), gotowości do płacenia podatków (ang. *willingness to pay taxes*), inwestowania w lokalną gospodarkę (ang. *invest in local economy*), chęci niesienia pomocy innym (ang. *helpfulness*), życzliwości (ang. *friendliness*) oraz gościnności (ang. *hospitality*). Ocena kapitału społecznego przeprowadzana jest w 50 językach oraz 129 krajach, a wyniki zależą od uczestnictwa obywateli, zaangażowania lokalnych organizacji oraz lokalnych inicjatyw. Dodatkowo takie podejście pozwala znaleźć korelacje między ośmioma pozycjami kapitału społecznego a innymi zagregowanymi danymi, takimi jak dane demograficzne, ekonomiczne, zdrowotne, bezpieczeństwa, ochrona środowiska, edukacja (United Nations 2020).

³ M.in. frekwencja wyborcza - miara stopnia zaangażowania obywateli w życie społeczne, życie małżeńskie - miara znaczenia rodziny w społeczeństwie, przestępczość - miara społecznego zaufania.

⁴ Por. z <https://trustyourplace.com/>

Pomiar kapitału społecznego również poddawany jest analizie przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju. Proponowany *Better Life Index*⁵ umożliwia porównywanie krajów w zależności od ich preferencji pod względem lepszego życia. Badane czynniki to: mieszkalnictwo, dochód, oferty pracy, społeczność, edukacja, środowisko, zaangażowanie obywatelskie, zdrowie, satysfakcja życiowa, bezpieczeństwo, bilans pracy i życia. Jedną ze składowych zaangażowania obywatelskiego jest frekwencja wyborcza rozumiana jako procent zarejestrowanej populacji, która głosowała podczas wyborów (Organisation for Economic Co-operation and Development 2020).

W literaturze przedmiotu dane o frekwencji wyborczej często są miarą kapitału społecznego (Marsh 2000; Zarycki 2004; van Deth, Castiglione, Wolleb 2008). Udział w wyborach jest najlepszym istniejącym sposobem pomiaru zaangażowania obywatelskiego jako elementu analizy kapitału społecznego z dwóch powodów tj. wysokiej jakości danych oraz szerokiej porównywalności między krajami. Wysoka frekwencja wyborcza jest pożądana w demokracji, ponieważ zwiększa szansę, że system polityczny odzwierciedla wolę znaczącej liczby jednostek, a rząd cieszy się wysokim stopniem legitymizacji. Ostatecznie prowadzi to do poprawy jakości szeroko rozumianych i oferowanych społeczeństwu usług publicznych, a w konsekwencji do utrzymania stabilnego rozwoju społeczno-gospodarczego kraju.

2. Sytuacja gospodarcza w krajach nordyckich po 2000 r.

Nordycki model kapitalizmu (ang. *Nordic welfare state*) – zwany również modelem socjaldemokratycznym⁶ – odnosi się do ekonomicznych i społecznych rozwiązań przyjętych w państwach nordyckich (Kananen 2014). *Nordic welfare state* wyrasta ze wspólnych dla regionu Europy Północnej tradycji kulturowych i historycznych, promowanych przez partie socjaldemokratyczne, związki zawodowe oraz koalicje rządowe (Kvist, Greve 2011). Założenia nordyckiego systemu polityki społecznej stanowią konsekwencję powszechnego przestrzegania podstawowych norm współżycia społecznego. Obecny system państwa opiekuńczego w krajach nordyckich stanowi efekt, kształtujących się przez dziesięciolecia relacji społecznych. Charakterystyczny wysoki poziom rozwoju gospodarczego napędzany jest poprzez prywatno-publiczne partnerstwo odnoszące się do m.in. ochrony środowiska, nowych technologii oraz edukacji, a także poszanowania praw i norm społecznych (Karppi 2001). Dodatkowo fenomen tych państw nie byłby możliwy bez odpowiednich działań podejmowanych przez władze państwowe, a konsekwentna realizacja polityki państwa opiekuńczego implikuje sytuację społeczną i gospodarczą (Andersen 2004; Fishback 2010).

Dania, Finlandia, Islandia, Norwegia i Szwecja stanowią względnie jednolity obszar. Państwa te mają wiele wspólnych cech społeczno-gospodarczych. Potwierdzają to wskaźniki m.in. poziomu dochodu narodowego *per capita* i jego dynamika, wielkości inwestycji, przemysłu, handlu zagranicznego, rynku pracy i finansów. Zgodnie z zasadami socjaldemokratycznego reżimu polityki społecznej, kraje te zapewniają wysoki i wyrównany poziom zabezpieczenia wszystkim obywatelom – nie obniżając jednocześnie konkurencyjności⁷ gospodarki (Leśniewski 2020). Kryzysy nordyckie w latach 80. i 90. XX w.⁸, strategia

⁵ Kraje nordyckie w 2020 r. zajęły miejsce: Norwegia 1., Islandia 2., Szwecja 4., Finlandia 5., Dania 9.

⁶ W modelu socjaldemokratycznym występuje drugorzędna rola rodziny i rynku, główna rola państwa.

⁷ Szerzej na temat konkurencyjności międzynarodowej krajów nordyckich por. z Leśniewski (2015).

⁸ Na podstawie danych *National Bureau of Economic Research* kryzysy wystąpiły:

- bankowe:
  - w Finlandii (w 1991 r.),
  - w Norwegii (w 1991 r.),
  - w Szwecji (w 1991 r.).

pogłębiania integracji w ramach Unii Europejskiej po 2000 r.⁹, kryzys globalny zapoczątkowany w Stanach Zjednoczonych w 2008 r. oraz wystąpienie pandemii COVID-19 w odmienny sposób wpłynęły na gospodarkę poszczególnych krajów Europy Północnej.

Na podstawie powyższych argumentów zbadano sytuację gospodarczą Danii, Finlandii, Islandii, Norwegii i Szwecji w latach 2000-2022. W tym celu wybrano analizę dochodu narodowego od strony popytowej, który można zapisać w sposób:

$$Y = C + I + G + Nx \quad (1)$$

gdzie:

Y – dochód narodowy

C – konsumpcja

I – inwestycje

G – wydatki rządowe

Nx – eksport netto

Poziom PKB w krajach nordyckich utrzymuje się na wysokim poziomie – jest jednym z najwyższych w Europie¹⁰. W analizowanym okresie dane wskazują na pewne różnice pod względem tempa wzrostu PKB w badanych krajach. Dodatkowo w latach 2000-2022 w krajach nordyckich wystąpiła tendencja wzrostu PKB zbliżona do ogólnoswiatowej (wynikającej z wybuchu kryzysu globalnego oraz pandemii COVID-19). W badanych krajach, średni wzrost PKB kształtował się w przedziale 1,5%-3,0%. Islandia w tym okresie charakteryzowała się najwyższym średniorocznym tempem wzrostu PKB (średni poziom tego wskaźnika wyniósł około 3%). W 2009 r. nastąpił znaczny spadek tego wskaźnika, co wynikało z reakcji na globalny kryzys. Największe zmiany wzrostu PKB rok do roku (lata 2008-2010) wystąpiły w Islandii i Szwecji, następnie w Danii i Finlandii, natomiast najmniejsze w Norwegii. Po kryzysie globalnym sytuacja gospodarcza w krajach nordyckich powróciła do poziomu sprzed 2008 r. Należy zauważyć, że taka względna stabilność utrzymywała się we wszystkich krajach do przełomu lat 2018/2019. Wybuch pandemii COVID-19 doprowadził ponownie do istotnych zmian tempa wzrostu PKB. Została odnotowana wartość tego wskaźnika w przypadku Islandii najniższa spośród krajów nordyckich około -7% w 2020 r., natomiast w pozostałych badanych krajach osiągnęła około -1,5% (por. Rys. 1.).

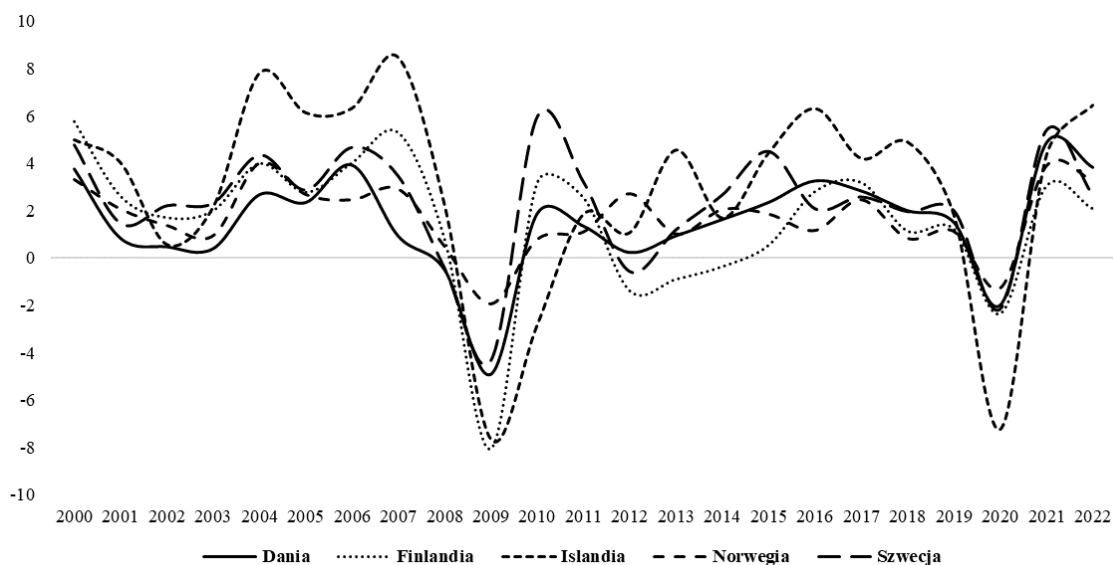

– walutowe:

- w Danii (w 1992 r. oraz 1993 r.),
- w Finlandii (w 1986 r., 1991 r. oraz 1993 r.),
- w Islandii (w 1975 r., 1978 r., 1981 r. oraz 1984 r.)
- w Norwegii (w 1986 r.),
- w Szwecji (w 1992 r.).

⁹ Dania przystąpiła do Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej 1 stycznia 1973 r. Finlandia i Szwecja przystąpiły do Unii Europejskiej 1 stycznia 1995 r. Finlandia w 1999 r. przystąpiła do Unii Gospodarczej i Walutowej. Islandia i Norwegia należą do należy do Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

¹⁰ Średnia wartość PKB *per capita* wg danych Banku Światowego w latach 2000-2022 wyniosła: w Danii 54 364 USD; w Finlandii 43 875 USD; w Islandii 54 070 USD; w Norwegii 77 124 USD; w Szwecji 49 381 USD.

Rysunek 1. Średnie wartości tempa wzrostu PKB (w %) w Danii, Finlandii, Islandii, Norwegii i Szwecji w latach 2000-2022

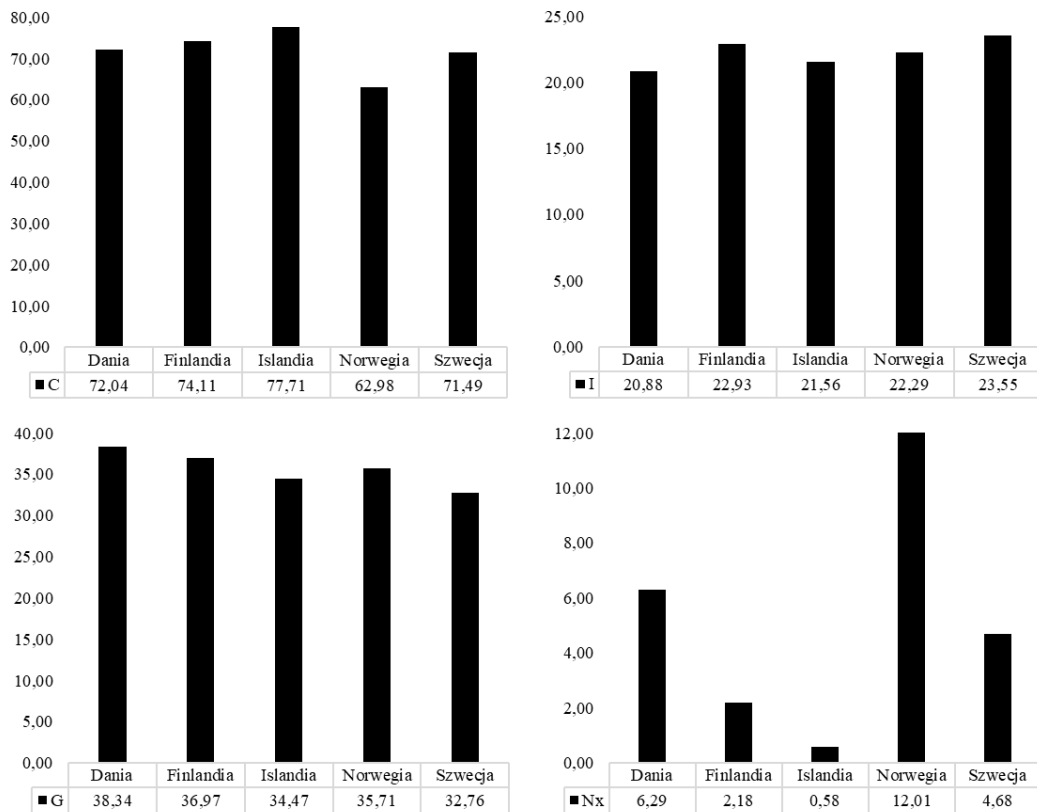
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych publikowanych na stronie internetowej World Bank [dostęp: 20/11/2023].

Udział wydatków konsumpcyjnych w PKB w latach 2000–2022 charakteryzował się w krajach nordyckich zróżnicowanym poziomem wahań. Średnie wartości tego miernika dla badanego okresu wyniosły w Danii, Finlandii, Islandii i Szwecji ponad 70% PKB, natomiast w Norwegii ponad 60% PKB. W roku 2022 w porównaniu do 2000 wartość ta wzrosła tylko w Finlandii, w przeciwieństwie do pozostałych krajów – przy czym największy spadek został odnotowany w Norwegii. W przypadku Islandii odnotowano najwyższe wartości w latach 2000-2007 (około 80%), natomiast najniższą wartość odnotowano w Norwegii w 2022 r. (około 51%) udziału konsumpcji w PKB.

Odmierna sytuacja wystąpiła po stronie inwestycji. Z zaprezentowanych danych wynika, że w Danii odnotowano trend boczny, w Finlandii, Norwegii i Szwecji trend wzrostowy, a w Islandii trend spadkowy dla tej zmiennej. Było to następstwem pogłębiania się oraz transmisji kryzysu globalnego, a także pandemii COVID-19. W badanym okresie wartość inwestycji jako procent PKB dla krajów nordyckich wahała się w przedziale 14%–35%, a średnia wartość wyniosła około 20%-23%. Największa różnica pomiędzy wartością minimalną w 2010 r. a maksymalną w 2006 r. dla tej zmiennej odnotowano dla Islandii.

Wydatki rządowe w odniesieniu do PKB w latach 2000–2022 miały zbliżoną do udziału konsumpcji w PKB, tendencję. W krajach nordyckich wartość tego miernika kształtowała się w przedziale od 29% PKB do 50% PKB. Najniższe wartości badanego miernika odnotowane zostały przed 2007 r. Najwyższy udział wydatków rządowych w PKB wystąpił w Islandii w 2008 r. (kryzys globalny), w Danii, Finlandii, Norwegii i Szwecji w 2020 r. (pandemia COVID-19). We wszystkich badanych krajach nordyckich wartość średnia dla tego miernika była na zbliżonym poziomie.

W latach 2000–2022 wielkość eksportu netto jako procent PKB w badanych krajach była najbardziej zróżnicowana. W badanym okresie dla tego miernika odnotowano największe wahania w Norwegii i Islandii, następnie w Finlandii. Najbardziej stabilny udział eksportu netto w PKB okazał się w Szwecji i Danii, odchylenie standardowe wyniosło około 1,5. Dodatkowo dla tego wskaźnika, w przypadku Finlandii, Norwegii i Szwecji odnotowano tendencję spadkową, w przeciwieństwie do Danii i Islandii, w których odnotowano tendencję wzrostową (por. Rys. 2.).

Rysunek 2. Średnie wartości dla wielkości konsumpcji (C), inwestycji (I), wydatków rządowych (G) i eksportu netto (Nx) jako procent PKB w Danii, Finlandii, Islandii, Norwegii i Szwecji w latach 2000–2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych publikowanych na stronie internetowej World Bank [dostęp: 20/11/2023].

Z zaprezentowanych danych wynika, że kraje nordyckie charakteryzowały się w latach 2000–2022 dość stabilną sytuacją gospodarczą. Wartości mierników makroekonomicznych cechowały się różnym poziomem wahań. Kryzys globalny oraz sytuacja powiązana z pandemią COVID-19 wpłynęły istotnie na tempo zmian PKB. W przypadku Islandii i Finlandii ujemne wartości PKB w 2009 r. oraz 2020 r. były najbardziej widoczne, w przeciwieństwie do pozostałych krajów. Z kolei po stronie agregatów PKB w latach 2000–2022 największe zmiany odnotowano dla wielkości wydatków rządowych oraz eksportu netto we wszystkich badanych krajach.

3. Analiza przypadku frekwencji wyborczej w krajach nordyckich

Kraje nordyckie cechuje rozwój gospodarczy nastawiony na utrzymanie wysokiego poziomu kapitału społecznego. W następstwie tego, przeprowadzono analizę zróżnicowania rozkładu tego czynnika wzrostu gospodarczego. Badanie zostało przeprowadzone w celu wykazania różnic występujących pomiędzy frekwencją wyborczą, a dochodem narodowym w Danii, Finlandii, Islandii, Norwegii i Szwecji w latach 2000–2022. Zróżnicowanie rozkładu zostało obliczone jako średnia niewarżona współczynników zmienności dla wybranych składowych. Do składowych opisujących frekwencję wyborczą jako miarę kapitału społecznego wykorzystanych w badaniu zaliczono - na podstawie danych *Organisation for Economic Co-*

operation and Development oraz *International Institute for Democracy and Electoral Assistance*:

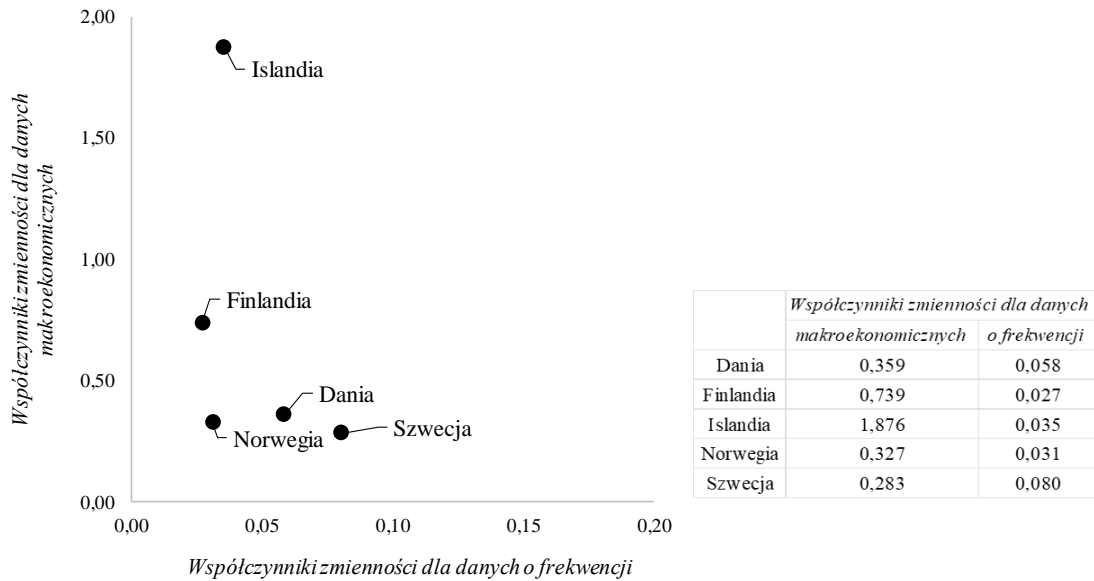
- frekwencję w wyborach do parlamentów narodowych dla wszystkich lat, w których odbyły się wybory w okresie 2000-2022,
- pozycję kraju w rankingu frekwencji wyborczej do parlamentów narodowych dla wszystkich lat, w których odbyły się wybory w okresie 2000-2022,
- liczbę głosów oddanych poprawnie w wyborach do parlamentów narodowych dla wszystkich lat, w których odbyły się wybory w okresie 2000-2022.

Powyższe składowe porównano z danymi makroekonomicznymi, z przeprowadzonej w poprzedniej części niniejszego artykułu analizy dochodu narodowego od strony popytowej, tj. konsumpcji, inwestycji, wydatków rządowych oraz eksportu netto. Dla tych zmiennych przyjęto również zróżnicowanie rozkładu jako średnią niewarzoną współczynników zmienności w latach 2000-2023.

Wyniki badania dla krajów nordyckich w okresie 2000–2022 wskazały na zróżnicowanie zmian danych makroekonomicznych, porównując je z danymi opisującymi kapitał społeczny. W przypadku dochodu narodowego najwyższy współczynnik został odnotowany w Islandii, następnie w Finlandii oraz zbliżone w Danii i Norwegii, natomiast najniższy w Szwecji. O tych wartościach zdecydowały przede wszystkim poziomy eksportu netto oraz wydatków rządowych. Dodatkowo zmiany po stronie PKB wynikały z dwóch okresów spowolnienia gospodarczego – kryzysu globalnego oraz pandemii COVID-19. W badanym okresie spośród krajów nordyckich najmniejsza zmienność PKB wystąpiła w Norwegii (0,8), natomiast największa w Finlandii (1,8).

W krajach nordyckich w analizowanym okresie odbyły się wybory do parlamentów: w Danii i Islandii 7. razy, w Finlandii, Norwegii i Szwecji 6. razy. W przypadku kapitału społecznego współczynniki osiągnęły wartość z przedziału od 0,027 w Finlandii do 0,080 w Szwecji. W Islandii i Norwegii współczynniki zmienności w latach 2000-2022 były na zbliżonym poziomie (około 0,03), natomiast w Danii współczynnik ten wyniósł 0,058. O wartościach współczynników przesądziła względnie stabilna pozycja w rankingach frekwencji wyborczych. Kraje nordyckie zajmowały w latach 2000-2022 miejsce (wartość średnia): Dania 5., Szwecja 6., Islandia 8., Norwegia 11., Finlandia 20. W badanych krajach najwyższa zmienność frekwencji wyborczej wystąpiła w przypadku Islandii oraz Szwecji (średnie wartości frekwencji wyniosły odpowiednio 82% oraz 83%). Dla Finlandii średnia frekwencja w wyborach do parlamentów narodowych była najniższa ze wszystkich krajów nordyckich. Spośród składowych opisujących kapitał społeczny, na wielkość współczynnika zmienności dotyczącego frekwencji wyborczej tj. liczba głosów oddanych poprawnie, wpłynęła w najmniejszym stopniu (por. Rys. 3)

Rysunek 3. Współczynniki zmienności dla danych makroekonomicznych oraz dla danych o frekwencji w Danii, Finlandii, Islandii, Norwegii i Szwecji w latach 2000-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych publikowanych na stronie internetowej World Bank, Organisation for Economic Co-operation and Development oraz International Institute for Democracy and Electoral Assistance [dostęp: 30/11/2023].

Podsumowując przeprowadzone badanie, w okresie 2000–2022 odnotowano:

- w Danii:
  - dane makroekonomiczne – średnia zmienność,
  - dane o frekwencji wyborczej – bardzo mała zmienność,
- w Finlandii:
  - dane makroekonomiczne – duża zmienność,
  - dane o frekwencji wyborczej – bardzo mała zmienność,
- w Islandii:
  - dane makroekonomiczne – bardzo duża zmienność,
  - dane o frekwencji wyborczej – bardzo mała zmienność,
- w Norwegii:
  - dane makroekonomiczne – średnia zmienność,
  - dane o frekwencji wyborczej – bardzo mała zmienność,
- w Szwecji:
  - dane makroekonomiczne – średnia zmienność,
  - dane o frekwencji wyborczej – bardzo mała zmienność.

W krajach nordyckich w badanym okresie zaobserwowane zostały zróżnicowane wartości dla wskaźników dotyczących wyborów do parlamentów narodowych. W Danii, Islandii oraz Norwegii wystąpił trend spadkowy, natomiast w Finlandii i Szwecji trend wzrostowy. Połączenie wysokiego rozwoju gospodarczego oraz kapitału społecznego, utrwaliło kraje nordyckie jako jedne z najbardziej stabilnych i najlepiej funkcjonujących krajów wysoko rozwiniętych, w okresie zmian globalnych.

Zakończenie

Koncepcje kapitału społecznego zawierają pewne wyjaśnienia rzeczywistości społeczno-gospodarczej. Kapitał społeczny wymaga ciągłej weryfikacji, ze względu na stały i trwały jego wpływ na wzrost gospodarczy. Poszczególne koncepcje potwierdzają potrzebę dopasowania jego definiowania. Dodatkowo pomiar zaangażowania, zaufania, norm społecznych jest ważnym elementem i koniecznym narzędziem do oceny sytuacji w poszczególnych krajach oraz reakcji na kryzys lub spowolnienie.

Na podstawie analizy porównawczej wskaźników makroekonomicznych można wnioskować, że sytuacja gospodarcza w badanym okresie w Danii, Finlandii, Islandii, Norwegii i Szwecji była zróżnicowana. W odpowiedzi na kryzys globalny oraz na spowolnienie związane z pandemią COVID-19, w przypadku krajów nordyckich istotne okazały się, z jednej strony uwarunkowania gospodarcze, z drugiej strony czynnik wzrostu gospodarczego, tj. kapitał społeczny. Przeprowadzona analiza porównawcza wybranych mierników gospodarczych oraz frekwencji wyborczej potwierdziła, że pomiędzy krajami nordyckimi występują pewne podobieństwa i różnice. Spośród badanych krajów największe zróżnicowanie odnoszące się do dochodu narodowego wystąpiło w przypadku Islandii i Finlandii, natomiast mniejsze w przypadku Danii i Norwegii, a najmniejsze w przypadku Szwecji. Otrzymane wyniki potwierdziły, że zróżnicowanie pomiędzy badanymi krajami nie występuje po stronie frekwencji wyborczej. Analiza tych wątków potwierdziła, że kapitał społeczny staje się ważnym narzędziem, pozwalającym na badanie sytuacji społeczno-gospodarczej, niemożliwej do wykazania za pomocą innych metod badawczych, w tym przypadku opierającej się na frekwencji wyborczej.

Bibliografia

- Andersen T. (2004). *Challenges to the Scandinavian welfare model*. „European Journal of Political Economy”, Vol. 20, 743–754.
- Blanchard O. (2011). *Makroekonomia*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Bourdieu P. (2005). *Dystynkcja. Społeczna krytyka władzy sądzona*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Burda M., Wyplosz C. (2012). *Makroekonomia. Podręcznik europejski*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Coleman J. S. (1990). *Foundations of social theory*. Cambridge: Harvard University Press.
- Działek J. (2011). *Kapitał społeczny jako czynnik rozwoju gospodarczego w skali regionalnej i lokalnej w Polsce*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Fishback P. V. (2010). *Social welfare expenditures in the United States and the Nordic countries: 1900–2003*. „The National Bureau of Economic Research Working Paper No. 15982”. Cambridge.
- Fukuyama F. (1997). *Zaufanie. Kapitał społeczny a droga do dobrobytu*. Warszawa: Wydawnictwo PWN.
- International Institute for Democracy and Electoral Assistance <https://www.idea.int/> [dostęp: 30/11/2023].
- Kananen K. (2014). *The Nordic welfare state in three eras: from emancipation to discipline*, Helsinki: University of Helsinki.
- Karppi I. (2001). *Competitiveness in the Nordic economies*. „Nordregio Working Paper 2001:2”. Stockholm.
- Kvist J., Greve B. (2011). *Has the Nordic welfare model been transformed?*. „Social Policy & Administration” Vol. 45, No. 2, April 2011, 146–160.

- Leśniewski L. (2015). *Determinanty konkurencyjności Danii, Finlandii i Szwecji a spowolnienie gospodarcze w latach 2007–2013*. „Współczesna Gospodarka” Vol. 6 Issue 1 (2015), 1-11.
- Leśniewski L. (2019). *Możliwości i wyzwania kapitału ludzkiego, kapitału społecznego oraz potencjału badawczo-rozwojowego w Finlandii*. „Obszary Fennistyki, Język, Kultura, Naród, Tom VI wydany z okazji 100-lecia Niepodległości Finlandii, Studia Północnoeuropejskie”, 295-304.
- Leśniewski L. (2020). *Współczesna gospodarka Danii, Finlandii i Szwecji*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Mączyńska E. (2023). *Kapitał społeczny w społeczno-gospodarczym rozwoju*. „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego” nr 3(102). Sierpień 2023, 40-54.
- Marsh C. (2000). *Social capital and democracy in Russia*. „Communist and Post-Communist Studies” 33, 183–199.
- Nishibe S., Kiyokawa Y. (1971). *Economic growth and social capital*. „Hitotsubashi Journal of Economics” Vol. 11, No. 2 (February 1971), 48-64.
- Nordhaus W. D., Samuelson S. A. (2012). *Ekonomia*. Poznań: Rebis Dom Wydawniczy.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (2020). *Better Life Index (Edition 2020)*. Paris.
- Organisation for Economic Co-operation and Development <https://www.oecd.org/> [dostęp: 30/11/2023].
- Portes A. (2000). *The two meanings of social capital*. „Sociological Forum”, 15 (1), 1–12.
- Putnam R. D. (2001). *Social capital: Measurement and consequences*. „Canadian Journal of Policy Research”, (Spring 2001) No. 2(1), 41–51.
- Sabatini F. (2009). *Social capital as social networks: A new framework for measurement and an empirical analysis of its determinants and consequences*. „The Journal of Socio-Economics”, Volume 38, Issue 3, June 2009, 429-442.
- Trigilia C. (2001). *Social capital and local development*. „European Journal of Social Theory”, 4, 427–442.
- United Nations (2020). *World social capital monitor 2020*. New York.
- van Deth J., Castiglione D., Wolleb G. (2008). *The Handbook of Social Capital*. Oxford: Oxford University Press Academic UK.
- World Bank (2002). *Understanding and measuring social capital: a multidisciplinary tool for practitioners*. Washington.
- World Bank <https://data.worldbank.org/> [dostęp: 20/11/2023; 30/11/2023]
- Zarycki T. (2004). *Kapitał społeczny a trzy polskie drogi do nowoczesności*. „Kultura i Społeczeństwo”, XLVIII, 2, 45–65.

VOTER TURNOUT AS A MEASURE OF SOCIAL CAPITAL AND ITS IMPACT TO THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE NORDIC COUNTRIES

Abstract

Purpose – Assessment of the degree of differentiation in the impact of voter turnout – as one of the measure of social capital – to the Nordic countries’ economic development stability.

Methodology – The article presents a regional – Nordic - perspective of analysing the implications of voter turnout for the economic development of Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden. The research methods in the article are: literature analysis, statistical comparative analysis and case study.

Findings – The analysis confirmed that among the countries studied, the greatest disparity in national income occurred in Iceland and Finland, lower in Denmark and Norway, the least in Sweden. The results confirmed that there is no differentiation between the countries in terms of voter turnout. It has been confirmed that social capital is becoming an important tool for studying the socio-economic situation, which cannot be presented by other research methods, in this case based on voter turnout.

Keywords: Nordic countries, social capital, voter turnout, economic development

JEL classification: A13, O11, O52

Leszek Leśniewski
Sopocka Akademia Nauk Stosowanych w Sopocie
leszek.lesniewski@sopocka.edu.pl